

Bevezetés

A Részletes kalauz 18. kötetében a **Lengyel-Tátra hegysorának** (Rázsocha polskich Tatier, Grań Polskich Tatr Wysokich, Polnische Tatrakette) a Hátsó-Sieczka-csorbától a Kereszt-nyeregig terjedő részét valamint az Északi-Gránát-csúcsnak a Sárga-hegy felé irányuló é. oldalgerincét tárgyaljuk. A völgyekkel foglalkozó részben pedig a Fekete-Gąsienica-völgyét, a Zerge-völgyecskét, valamint a Pańszczyca- és a Bük-k-völgyet. Ez a gerincszakasz a Lengyel-Tátra egyik legnépszerűbb szakasza, úgy a turisták és hegymászók, mint a síelők és iskolai kirándulók körében. Az ösvényeket szélesre tapossák, a falak mászófalakká válnak, a hegyi tavak parti napozóvá. Ez egy valódi ökológiai-turisztikai-pszichológiai laboratórium. Az érzékeny (talán túlságosan is érzékeny) egyének nyugodtabb helyekre menekülnek innen, bár ezzel az ilyen nyugodtabb helyekből előbb-utóbb hasonló lesz, mint amelyből elmenekültek.

Úgy vélem, hogy a **Bélai-Tátra** (Belianske Tatry, Tatry Bielskie, Beller Kalkalpen), a **Triumetal-gerinc** (Hrubé, Grań Hrubego, Breiter Kamm) vagy a **Ruman-csúcs** (Rumanov štít, Rumanowy Szczyt, Ruman-Spitze) után a Gránát-csúcsokról írni egy könnyű, karosszékbeli elvégezhető tevékenység lesz, amely arra szolgál, hogy ne menjek ki a gyakorlatból és hogy hasznosan töltssem el a téli estétet. A nagy hó elfedte a távoli kis és nagy problémákat, a megoldásukat keresőt pedig tétlenségre kárhoztatta. Ugyanis azon a véleményen voltam és vagyok, hogy a Tátra megismerése nyári tevékenység. És a Gránát-csúcsok? Ezeket minden külön kutatás nélkül is leírhatjuk, hiszen ezek minden fontos részét fejből tudjuk. Hogy mekkorát tévedtem! A terület rendkívüli népszerűsége a turisták és hegymászók körében kikényszeríti minden lépés leírását. Gyakran anélkül, hogy szándékunk vagy lehetőségünk lenne annak bizonyítására, hogy ezt a lépést már valamelyik elődünk megtette. Talán az egész Tátrában nincs még egy olyan több útváltozatot ígérő alakzat, mint az Északi-Gránát-csúcs ny. falának jobb oldali bordája. Imponáló mennyiség. Szerencsére az útváltozatok szerzői csak az időpontot és a társakat jegyezték fel. A nehézségekről, a mászási időről és a szomszédos utakról egy szót sem. Ha nem így tettek volna, a leírásban az út leírása legalább 10 oldal terjedelmű lenne. Nem sokkal kevesebb

helye illetné meg ugyanazon fal középső bordáját is. Hasonló a helyzet a Nagy-Bükkvölgyi-tornyon: az é. falán nem kevesebb mint 4 direkt út van. A bükk-völgyi oldalon a d. oldalt keresik. Sziklabegyőről vagy falról van-e szó? A nézetek megoszlanak. Még az annyira népszerű útvonal is, mint a Sas út és az utat övező gerincszakaszok, az alakzatok helyzete a gerincen nincs tisztázva. A terepet először Gadowski tanulmányozta 1903-ban, 1908-ban Chmielowski írta le, utána 1922-ben Zwoliński, majd Paryski 1951-ben, végül egy sajátos műben Dylaq 2006-ban. Nyka, talán helyesen, nem foglalkozik a részletekkel. Még a szélesen értelmezett **Gąsienica-szécs** (Gąsienicowa hofa, Hala Gąsienicowa, Seealm) leghivatottabb ismerői is hibásan tüntetik fel a Sas út útvonalát a Budz-tű környékén (lásd Kardaś-Święcicki 1998-ban). Na és? Továbbra sem tudjuk, mi az a Budz-tű, hol és hányszor lépi át az útvonal a gerincet. Chmielowski a bükk-völgyi oldalon kerüli ki a „tűt” (akkor még nem hívták Budz-tűnek). Zwoliński ennek ellentmond és elsőként helyezi át az útvonalat a (most már) Budz-tű é. oldalára. Paryski (azonkívül, hogy a tű első megmászója) úgy barátkozik meg Zwolińskival, hogy a tűt a „pańszczycai” oldalon kerüli meg. Dylaq mélyen hisz Paryski tévedhetetlenségében és megismétli Paryski (hibás) útváltoztatát. Megjegyzendő, hogy amióta az útvonal megteremtője, Walenty Gadowski, az útvonalat kijelölte, az nem változott! A híres praktikus szakember, Stanisław Groński, elgondolkodott az ellentmondásokon és rájött, hogy vagy a Paryski-kalauz 3. kötetében ia szerző hibás helyere helyezte a tűt, vagy az útvonal leírása hibás. A terepet találóan leírta és hogy a leírás tükrözze a valóságot azt javasolta, hogy a tűt helyezték 30 m-rel odébb. Na ez egy dilemma: a leírást változtassuk-e meg, vagy a hegyet helyezzük odébb. Ha valaki Mózes (ez volt Groński beceneve) és hasonlókat javasol, mindkét megoldás lehetséges. Végül ezek a rendkívül értékes megfontolások elvesztek a könyvtárak mélyén. A sokéves totojásznak Paryski kijelentése vetett véget és a Lengyel Tátrai Nemzeti Park mellett létrehozott kiváló könyvtár megteremtése (hivatalos neve: Ośrodek Dokumentacji Tatrzańskiej im. Zofii i Witolda H. Paryskiego = Paryski Zofia és Witold H. Tátrai Dokumentációs Központja). Ide került az évek során Paryski által összegyűjtött összes anyag. A gyűjtemény hatalmas – pedáns volta a legnagyobb elismerést érdemli. A Mester egy mágneshez, egy szívópumpához hasonlóan működött. Ha nem esett volna el, még sokáig (talán sohasem) nem kerül e gyűjtemény

napvilágra, a molyok szabadon rághatták volna. Avagy – ami még rosszabb – elhamvadtak volna a Mester Koziniec-en lévő hétvégi házával együtt. Ma, a megálmodott kapitalizmus új időszámításában, egy új fogalom jelent meg: minden szót „kopirajttal” egészítenek ki. A gyűjtők halmozzák az idegen leírásokat, megszépítik az ábrákat (vagy a régi leírások szerint ábrákat készítenek), kijavítják a régi helyesírást, elhelyezik a mágikus copyright jelet – és már tulajdonosnak érzik magukat. De a világ (ebből a szempontból) mégis jobb: az internetes publikációk mindenki számára elérhetők, senki sem harácsol, senki sem tekinti tulajdonosnak magát. Szerencsénkre az ACTA-PROJECT is a szemétdombon végezte. Ragadjuk meg az alkalmat és kérdezzük meg a jogászokat: a „kopirajt” a hibák idézésére, a hibákra való rámutatásra is vonatkozik? A hasonló jelenségeknek köszönhetően ezen kalauz írása közben úgy éreztem magam a Gránát-csúcsokon és a Bükk-völgyi-tornyokon, mint a Bélai-Tátrában, ahol az az érzésem volt, hogy most fedezem fel Amerikát. Megkönnyíthettem volna a dolgomat: teljes mértékben átvehettem volna az elődeim munkáit és csak kiegészíthettem volna az új utak leírásával. Megfontolás után feladtam a hibák papagájszerű klónozását. Így a mű elkészítése tovább tart, de a végeredmény minősége jobb lesz. Az útváltozatok gyakran csak centiméterekre vannak egymástól, a nehézségi fokozatok gyakran változóak. Ugyanekkor 50 m-re jobbra vagy 20 m-re balra „szűz” bordák emelkednek, szűz vályúk mélyednek a falba, és ezek megléte nem gyanús a közönségnek, még a Betlejemka (a Lengyel Hegymászó Szövetség oktatóháza) évenként visszatérő látogatóinak sem. Íme a divat jótéteménye, a birkaszellem, valamint a gondolatok, az ízlés befolyásolásának eredménye! A gondolatok befolyásolásának sajátos formája a különböző közleményekben megjelenő ajánlások, összefoglalások stb., csak a legnehezebb utak avagy az adott szerző által legnehezebbnek vélt utak megmászása. Sőt, az sem baj, ha a tömegek által látogatott falakon, a több tucatszor ismételt utakon történik ez. Feljegyezték a **Nagy-Menguszfalvi-csúcs** (Veľký Mengusovský štít, Mięguszowiecki Szczyt, Grosse Mengsdorfer Spitze) pillérének tízszeres és a Sanktuarium (Kotol Kazateľnice) Rúgó útjának hasonló számú ismétlését. A Triumetal-gerinc vagy a **Kriván** (Kriváň, Krywań, Ochsenhorn/Krummhorn) nem érdekes. A gondolatok befolyásolásának szempontjából azonban ez kész haszon. Ennek köszönhetően még mindig találhatunk vad szögleteket, ember nem járta

bemélyedéseket és szűz falakat (bár elismerem, hogy nem a csúcsmínőségűeket). Osszuk el egyenlő arányban a turistákat a **Halastó** (Morské oko, Morskie Oko, Fischsee) és a **Poduplaski-völgy** (Bielovodská dolina, Dolina Białej Wody, Alpengrund) között. Osszuk el hasonlóan a hegymászókat a **Vadorzó-kilátó** (Kazatel'nica mengusovská, Kazalnica Mięszowiecka, Wildererkanzel) és a **Terianszko-karzat** (Terianska galéria, Teriańska Galeria, Felsgartengalerie) között. Ez lenne csak az ökológiai katasztrófa!

A kalauzban bevezettem az elementáris matematika delta k szimbólumát a „szintkülönbség”, „denivelláció” helyett. Gyors, előnyös, egyértelmű. Abból indultam ki, hogy olvasóim elvégezték az általános iskola minimum 7 osztályát.